

4. Nedsættende ord

Vi har så mange ord til rådighed. Et uendeligt leksikon med en bevægelsesfrihed der inviterer til debat og diskussion, hvor det næsten kun er vores egne begrænsninger, der stopper os. Den offentlige debat er i nyere tid præget af kontroversielle holdninger og diskussioner inden for alle emner – også de hidtil tabuiserede emner. Der er plads til det hele i den offentlige debat og dog... hvis vi lader os underlægge et fænomen som politisk korrekthed, kan dette være med til at begrænse debattens mangfoldighed. Vi råber højt og bruger alle de ord vi har til rådighed, måske nogle gange uden at kende deres egentlige betydning og ikke mindst deres medbetydninger. Sommetider glemmer vi, hvem vi taler til og om, men vi taler videre alligevel uden at anerkende sprogets magt.

Artiklen *"Kære Mulle Skouboe: Jeg vil ikke kaldes "spasser" (2019)* er bragt som debatindlæg i Jyllands-Posten og er skrevet af den danske politiker og i øvrigt kørestolsbruger Sarah Gleerup. Artiklen markerer et synspunkt i den glohede debat, der er opstået i kølvandet på DR2's dokumentarserie *"Danmarks lækreste spasser"* (2019), hvor vi følger spastikeren Mulle Skouboe og hendes projekt om en tv-transmitteret skønhedskonkurrence for handicappede. Det er ikke selve projektet som debatten drejer sig om, men nærmere den måde Skouboe omtaler sig selv i kontrast til andre handicappede. Sarah Gleerup påpeger en problematik i, at Skouboe med sine udtalelser fratager andre handicappede retten til selv at udforme sin identitet og vælge hvilke ord, der skal pådømmes dem. Hun kritiserer ydermere Skouboe for at legitimere brugen af ordet "spasser" ved omtale af handicappede uden hensyntagende til andre handicappede, der muligvis ikke deler Skouboes mening. *"Jeg er én af dem, der ikke gider kaldes "spasser" – men jeg kan godt finde på at kalde mig selv for "krøbling" for at provokere. Pointen er for mig, at man selv skal bestemme, hvordan man vil identificere sig. Det skal ingen andre blande sig i."* I ovenstående citat bliver Gleerups grundlæggende synspunkt tydeliggjort, hvortil Gleerup påpeger vigtigheden, for hende, i selv at kunne navigere mellem de nedsættende ord, der præger den hegemoniske diskurs om handicappede i vores samfund. Senere hen i artiklen bebrejder Gleerup ligeledes Skouboe for at "sparke nedad" med hendes udtalelse i Jyllands-Posten om at *"min egen race er nogle pylrerøve. De piber over det mindste, og alt skal være så politisk korrekt"*, hvilket Gleerup mener vil vanskeliggøre det for handicappede at stille krav om at blive på- og omtalt på en måde, hvorpå de ikke bliver kede af det – om end dette så overhovedet er muligt.

I kontrast til Glerup og det synspunkt i debatten som hun repræsenterer, skitserer journalist Lone Nikolajsen i artiklen *”Danmarks lækreste spasser” formår både at provokere og tage de provokerede alvorligt* (2019) fra Information Skouboes brug af eksempelvis ordet ”spasser” som en måde at generobre ordet og alle dets negative konnotationer på i et forsøg på at tilegne sig en form for overlegenhed og magt i debatten. I artiklen bliver Skouboe fremhævet for at afstigmatisere sig selv og hendes ”race” ved at bruge ordet ”spasser” – hun kommer de ”normale” mennesker i forkøbet og fjerner dermed mystikken og den skam, der kan være forbundet med ordet ved frivilligt selv at påtage sig titlen som ”spasser”. *”Programmet og Mulle Skouboe selv er – i høflige vendinger – blevet kritiseret for at legitimerer brugen af et ord, der aldrig har fungeret som andet end skældsord. (...) for Mulle Skouboe signalerer brugen af ordet, at det ikke skal hedde sig, at der er noget flovt ved at være spastisk lammet.”* Lige netop dette citat illustrerer Skouboes forsøg på at provokere, ikke blot de handicappede og ikke-handicappede, men hele diskursen og tabuet omkring det at være handicappet, der præger vores samfund. Med samme intention kan hendes ønske om at stable en skønhedskonkurrence for handicappede på benene ses som et forsøg på at normalisere og i den grad afstigmatisere det at være handicappet.

Skouboe byder ind i et aspekt af den konstante debat om politisk korrekthed, der også hersker i debatten om handicappede. Vores samfund beror på politisk korrekthed og høflighed – vi er påpasselige i vores udmeldinger og antagelser, specielt når det gælder emner som køn, hudfarve og handicap, hvilket kan være skyld i, at Sarah Glerup føler sig stødt over, at Skouboe bruger ordet ”spasser”. Men hvor går grænsen? Hvornår tager vi for lidt hensyn og hvornår tager vi i øvrigt for meget? Jeg køber fuldstændig ind på den almene og i øvrigt forventede hensyntagende til vores medmennesker om ikke at diskriminere og nedgøre, men i realiteten vil det som afsender altid være umuligt at leve op til denne uanset graden af politisk korrekthed. Skouboe kunne have formuleret sig med andre ord end ”spasser” og hun ville formegentlig stadig være skyld i rynkede næser og hævede øjenbryn – nu bare ikke hos Sarah Glerup. Om det er mangel på selvironi hos sådan nogle som Glerup eller hensynsløst ordvalg af Skouboe må forblive uvist. Jeg farer vild i kravene om politisk korrekthed og forsigtighed. Med det mener jeg ikke, at vores ytringsfrihed er truet, men blot at frygten for at træde nogle over tærne eller forargelsen heraf bliver vigtigere end selve budskabet. Skouboe repræsenterer et vigtigt budskab, hvor handicappede (også) kan være lækre og kæphøje – hvor handicappede ikke ønsker din og min medlidenhed.

Dette budskab præger i stigende grad debatten om handicappede, hvilket er med til at kreere en antagonistisk diskurs til den hegemoniske diskurs om handicappede som værende mindre værd end "normale" mennesker. Diskurser er en konstrueret sandhed som vi skaber i fællesskab – du og jeg og Skouboe og Sarah Glerup. Vores måde at omtale handicappede mennesker på er med til at forme debatten og diskursen. Nogle ville kritisere mig for at skrive "handicappede mennesker" og ikke "mennesker med et handicap" – på den måde illustreres det, hvordan vi aldrig, selv i et ihærdigt forsøg, opnår en objektivitet, hvor den politiske korrekthed har nået sit fulde potentiale.

DR2-dokumentaren "*Den lækreste spasser*" (2019) lægger allerede i titlen op til provokation, kontrovers og dermed politisk ukorrekthed i og med detonationen i ordet "spasser" er betonet af en række negative konnotationer. I uddraget af ovenstående dokumentar følger vi mødet mellem Skouboe og næstformanden for sammenslutningen af unge med handicap Frederik Walter Olsen, der mener, at Skouboe ved at bruge ordet "spasser" holder liv i fordommen om, at det er okay at kalde handicappede det. Skouboe fastholder hendes ordvalg ved at argumentere for, at man ved at benytte ordet kan "dræbe" ordet og gøre det uinteressant for andre at benytte. Olsen påpeger ydermere, at ordet har to officielle betydninger: 1) en person med fysisk eller psykisk handicap og 2) en tåbelig og foragtelig person. Problematikken opstår ved at disse to betydninger underlægges det samme begreb, hvilket giver ordet en selvsagt negativ konnotation og en oplagt berettigelse til at blive brugt som skældsord. "Idiot" og "tosse" er blot to af de ord som ordbogen foreslår som "ord i nærheden", hvilket tydeliggøre den problematik både Glerup og Olsen ser ved Skouboes brug af ordet. Dertil karakteriserer ordbogen sprogbrugen af ordet "spasser" som værende "stærkt nedsættende", hvorfor det derfor kan diskuteres, om ordet hører til i debatten om handicappede. Skouboe påpeger i uddraget at både hende og Olsen har samme intention blot med forskellige holdninger til metoden bag. Spørgsmålet om hvor grænsen går for brugen af ord som "spasser" trænger sig, for mig at se, på i diskussionen om ansvar hos rollemodeller som Skouboe. Med ytringsfriheden må Skouboe egentlig sige hvad hun vil og bruge ordet "spasser", som hun ønsker – og dog... ytringsfriheden skal benyttes med omtanke og hensyn til generelt at undgå at krænke nogen. Om Skouboe ligefrem krænker Glerup, med flere, synes at være uklart, men man kan med rette kræve en respekt for rollen som talerør og rollemodel. Glerup betoner Skouboes ansvar for at værne om minoriteten og hendes udtalelser om den i hendes taletid i medierne. Ligeledes påpeger Olsen at Skouboe med sit ordvalg af "spasser" signalerer en legitimering til omverden.

Hertil bliver Skouboe indirekte kritiseret for ikke at indordne sig en politisk korrekthed og almen hensyntagen i sit forsøg på at undgå at underlægge sig den hegemoniske diskurs om handicappede. Skouboe har i rollen som det forbillede, hun ønsker at være et ansvar – selvfølgelig, men vi har som befolkning også en opgave om at anerkende og acceptere, at nogle har en holdning om os og vores person, som vi ikke altid deler. Vi må affinde os med, at man ikke kan være et forbillede for alle og trøste os med, at man altid er et forbillede for nogle - om end det blot er få mennesker.

Alle tre; Gleerup, Olsen og Skouboe ønsker det samme: ligestilling og respekt for handicappede, hvilket burde være omdrejningspunktet for debatten. I stedet handler det om ord og om vores måde at tale om tingene på, hvilket kan virke uvæsentligt, hvis man ikke evner at forstå sprogets magt. Ord har substans og skaber diskurser. Blot ét ”forkert” ord fra ét bestemt menneske kan vække opsigt, rynke næser og hæve øjenbryn. Der er mange ting at tage højde for, når man som Skouboe råber højt i den offentlige debat og det kan vise sig at være en svær balancegang at navigere mellem de ”rigtige” og ”forkerte” ord. Vi har så mange af dem til rådighed på både godt og ondt... Lad os bruge dem – fornuftigt.